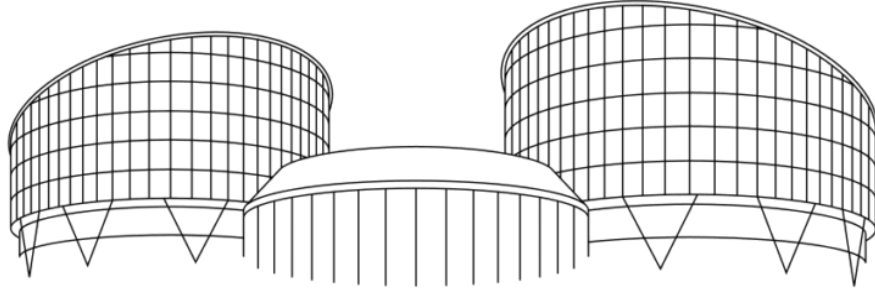

Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneđi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bilgi Notu

Ađustos 2024

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Temmuz ayında Daire ve Büyük Daire formasyonunda esasa ilişkin 11 karar verdi. Mahkeme, bu kararların 8'ini yüksek ve orta öneme sahip karar olarak tasnif etti. Evrensel Haklar İçin Hukukçular Derneđi olarak bu 8 karar hakkında Türkçe bilgi notları hazırladık.

Tsulukidze ve Rusulashvili /Gürcistan
Başvuru No: 44681/21, 17256/22
Karar Tarihi: 29/08/2024

Md. 6 - Adil Yargılanma Hakkı – İhlal

Başvuru, üç kişilik Yüksek Mahkeme heyetini oluşturan yargıçlardan birisi olan L.M.'nin başvuruçunun iddialarını reddetmesi ve başvuruçuların davacısı olduğu davalarda karşı tarafın avukatının kızının bu yargıcın yardımcısı olması nedeniyle mahkemenin tarafsızlığını yitirip yitirmediği hususu ile ilgilidir. Başvuruçular Zurab Tsulukidze ile Levan Rusulashvili Tiflis'teki ana elektrik dağıtım şirketinde yönetici konumunda iken 2016'da işlerinden çıkarılmışlardır. Her iki başvuruçuda işe iade ve/veya tazminat talepleriyle hukuk davaları açmışlardır. Davalar Yüksek Mahkeme aşamasında iken başvuruçular yukarıda bahsedilen nedenlerle L.M. adlı yargıcın reddini talep etmişlerse de yargıç yardımcısının karara etki ettiği, bahsi geçen yargıcın önyargılı davrandığının kanıtlanamamış olması gibi nedenlerle bu talepleri kabul görmemiştir. Başvuruçular adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuşlardır. Mahkeme özellikle, L.M. adlı yargıcın yardımcısının şirket avukatının kızı olmasının ve Gürcistan yargı sisteminde yargıç yardımcılara verilen geniş yetkilerin, yargıç L.M.'nin tarafsızlığı konusunda meşru olarak şüphe uyandırabilecek bir durum yarattığını tespit etmiştir. Başvuruçuların yargıç yardımcısının davalarına gerçekte ne ölçüde müdahil olduğunu bilecek durumda olmaması, Yüksek Mahkemenin ise yargıç yardımcısının müdahil olduğu koşulları açıklığa kavuşturmamış ve böylece yargıcın tarafsızlığı konusundaki şüpheleri giderememiş olması karşısında AİHM, başvuruçuların şüphelerinin objektif olarak haklı olduğu ve bu konuda kendilerine yeterli usulî güvencelerin sağlanmadığı düşüncesiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Khachapuridze ve Khachidze /Gürcistan
Başvuru No: 59464/21, 13079/22
Karar Tarihi: 29/08/2024

Md. 6 - Adil Yargılanma Hakkı – İhlal

Başvuru, evli bir çift ve onların oğlu olan başvurucular ile bir yargıç arasında plajda meydana bir arbedenin ardından ilk iki başvurucunun holiganlık suçundan mahkum edilmesi ile ilgilidir. Soruşturma aşamasında altı görgü tanığının ifadesi ve iki video görüntüsü toplanmıştır. İlk iki başvurucunun sanık olarak yargılandıkları dosya kapsamında yabancı uyruklu tanıklar hazır edilmemiş, Gürcistan uyruklu tanıkların zorla getirilerek dinlenmesi talepleri reddedilmiş, bir duruşmada müşteki beyanının alındığı sırada başvurucular duruşma düzenini bozdukları gerekçesiyle salon dışına çıkarılmışlardır. Para cezasına çarptırılan ilk iki başvurucu adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasıyla AİHM'e başvurmuşlardır. AİHM, ulusal mahkemelerin üçüncü başvurucuyu savunma tanığı olarak dinlemeyi reddetmek için yeterli gerekçe göstermediklerini, yargı makamlarının savunmanın karşılaştığı engelleri telafi etmek için yeterli dengeleyici çözümler sunmadan huzurda olmayan tanıkların ifadelerine dayandıklarını, başvurucuların bir duruşmadan tamamen dışlanmaları için yeterli gerekçe gösterilmediğini tespit etmiştir. AİHM, bu eksiklikler sonucunda ceza yargılamasında çok sayıda delil bulunmasına rağmen, birinci ve ikinci başvurucuların usulî haklarının ve genel olarak yargılamanın adilliğini zedeleyecek ölçüde olumsuz etkilendiğine kanaat getirmiş, ilk iki başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, üçüncü başvurucunun etkili soruşturma yükümlülüğü bakımından kötü muamele yasağının ihlali ile özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlaline yönelik başvurularını dayanaktan yoksun bulunmuştur.

Pasquinelli vd. /San Marino

Başvuru No: 24622/22

Karar Tarihi: 29/08/2024

Md. 8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı - İhlal Değil

Başvuranlar Sosyal Güvenlik Enstitüsü tarafından istihdam edilen sağlık çalışanlarıdır. Covid-19 salgınına karşı çıkarılan bir yasa kapsamında başvuranlar virüse karşı aşı olmaya çağırılmış ama aşı olmayı reddetmişlerdir. Aşığı reddeden başvuranlara; başka bir kamu görevine atanma, kamuya faydalı bir hizmette görevlendirme, aylık 600 Euro karşılığında topluma yararlı faaliyetlerde bulunma veya ücretsiz olarak görevin askıya alınması tedbirlerinden biri uygulanmıştır. Başvuranlar, kendilerine uygulanan bu tedbirler yoluyla aşı olmanın dolaylı olarak zorunlu hale getirildiğini ve özel hayata saygı haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. AİHM, ilgili yasa kapsamında aşılamanın zorunlu olmadığını ve aşı olmayı reddeden bir kişinin herhangi bir yasal yaptırımla karşılaşmadığını ancak

aşılammış kişilerin enfeksiyona duyarlı olmaları ve virüsü yayabilecek konumda olmaları nedeniyle tedbirlerin öngörüldüğünü, başvuruya konu tedbirlerin yasallık kriterini sağladığına karar vermiştir. Mahkeme, yetkililer tarafından koruyucu tedbirlerin sürdürülmesinin tüm nüfus açısından acil bir sosyal ihtiyacı karşıladığını ve vakaların çoğunda tedbirlerin yedi aydan kısa bir süre içinde sona erdiğini tespit etmiştir. Mahkeme, başvuranların değişen maddi kayıplarını dikkate alarak, Covid-19 salgınının, başvuranların çalıştıkları servislerin imkânlarına ve kendi tercihlerine bağlı olarak özel tedbirler gerektirdiğini gözlemlemiş, devletin sağlık politikası konularında geniş takdir yetkisini aşmadığını ve tedbirlerin gerekli ve orantılı olduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Namik Yüksel /Türkiye
Başvuru No: 28791/10
Karar Tarihi: 27/08/2024

Md. 8 - Özel ve Aile Hayatına Saygı Hakkı – İhlal Değil

Başvuran ve eşi, terör örgütüne yardım ve yataklık suçlarından üç yıl dokuz ay hapis cezasına çarptırılmışlardır. Başvuranın, dört yaşındaki oğullarıyla birlikte eşinin tutuklu bulunduğu cezaevine nakledilme talebi kabul edilmiştir. Başvuranın oğluyla daha fazla zaman geçirme talebini içeren dilekçesinin bir sonucu olarak, cezaevi idare ve gözlem kurulu, başvuranın ziyaret haklarının, eşi ve oğlu tarafından haftada bir (temassız) kapalı görüş ve ayda bir açık görüş yapmasına olanak tanıyacak şekilde uzatılmasına karar vermiş geri kalan talepleri reddetmiştir. Başvuran çocuğun üstün yararına atıfta bulunarak özel ve aile hayatına saygı hakkı ihlalinden yakınmıştır. Mahkeme, başvuranın ziyaret haklarının genişletildiğini ve ulusal makamlar tarafından görüş haklarının kullanılmasına ilişkin herhangi bir kısıtlama getirilmediğini gözlemlemiştir. AİHM, gözlem kurulunun, çocuğun yüksek yararını değerlendirebilecek en iyi konumda olan cezaevi doktoru, öğretmeni ve psikoloğundan oluştuğunu kaydetmiştir. Başvuranın, çocuğun cezaevi içinde nakline duygusal olarak direnmesi nedeniyle aynı cezaevinde geçirdikleri 8 aylık sürede bu fırsattan tam olarak yararlanamadığı iddiasıyla ilgili olarak Mahkeme, bir ebeveynin Sözleşmenin 8. maddesi uyarınca çocuğun sağlığına ve gelişimine zarar verecek tedbirlerin alınmasını isteme hakkına sahip olamayacağını ve yetkili makamlar tarafından çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurulduğunu belirtmiş, özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Hrachya Harutyunyan /Ermenistan

Başvuru No: 15028/16

Karar Tarihi: 27/08/2024

Md.10 - İfade Özgürlüğü- İhlal

Başvuran, Ermenistan'ın tek elektrik tedarikçisi olan bir anonim şirkette 2008 yılından 2011 yılına kadar Güvenlik ve İdare Bölümü Başkanı olarak çalışmıştır. Şirket bir duyuru yayınlarak, şirketteki yolsuzluklar hakkında bilgisi olan herkesi bu tür bilgileri bildirmeye çağırarak, bağımsız bir soruşturma yapılacağını ve bildirimlerin anonim ve gizli kalacağını taahhüt etmiştir. 2012 yılında başvuran, bir çalışan hakkında görevi kötüye kullanma, uygunsuz davranış ve yolsuzluk suçlamalarını içeren bir rapor sunmuştur. Raporun ilgili çalışana iletilmesinin ardından, çalışan başvuran aleyhine hukuk davası açmış ve başvuranın 3500 EUR tazminat ödemesine karar verilmiştir. Başvuran, tazminat nedeniyle ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. AİHM, içtihadında muhbirlere (whistle-blower) sağlanan korumaya ilişkin hükümlere atıfta bulunarak, başvuranın herkese açık şekilde bildirimde bulunmadığını, başvuranın işvereni iddia edilen suistimal ve yolsuzluk konusunda uyarabilecek en iyi konumdaki kişilerden biri olarak değerlendirilebileceğini ve eyleminde kamu yararına olduğunu kaydetmiştir. Başvuran artık bir çalışan olmadığından, kanıt olarak sunduğu belgeleri doğrulayamamış, şirketten bu yönündeki talebi de başarısız olmuştur. Mahkeme, başvuranın raporunun ilgili çalışanın itibarına aşırı derecede zarar verdiğini ya da itiraz edilen ifadelerin gönderilme amacının temelde çalışana suçlamak olduğunu gösteren bir veri olmadığını gözlemlemiştir. AİHM, başvurana uygulanan yaptırımın ağırlığını dikkate alarak, müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı ve ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

İ.G. /Türkiye

Başvuru No: 32887/19

Karar Tarihi: 27/08/2024

Md.3 – İşkence ve Kötü Muamele Yasağı – İhlal

Başvuru sahibi zihinsel ve fiziksel engellerden muzdariptir. Başvuran, 2002 yılında, biri 12 yaşından küçük, ikisi 13 yaşını doldurmamış, diğeri de 17 yaşını doldurmamış olmak üzere dört çocuğun tecavüzüne uğramıştır. En büyük çocuk hakkındaki yargılama, öldüğü için düşmüş, en küçük çocuk ise cezai sorumluluk yaşına ulaşmadığı için beraat etmiştir. 2015

yılında diğer iki sanık hakkındaki suçlamalar ise zamanaşımı süresinin dolması nedeniyle düşmüştür. Anayasa Mahkemesi tarafından başvurana 2019 yılında 4.145 EUR karşılığı tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Başvuran, ceza yargılamasının etkisiz olduğundan ve saldırganların cezasız kalmasıyla sonuçlanarak Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. Mahkeme, yaş küçüklüğü nedeniyle zaman aşımı süresinin kısaltılmasının değil, yetkililerin ve yerel mahkemelerin olayları zamanında tespit edememesinin dosyada zaman aşımına yol açtığını tespit etmiştir. AİHM, Anayasa Mahkemesi tarafından hükmedilen tazminatı yetersiz bulmuş ve bu nedenle başvuranın Sözleşme'nin ihlalinin mağduru olmaya devam ettiğini belirtmiştir. Mahkeme, Sözleşme'nin 3. maddesinde güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının devletin pozitif ödevi bakımından ihlal edildiğine karar vermiştir.

Bielau /Avusturya

Başvuru No: 20007/22

Karar Tarihi: 27/08/2024

Md.10 - İfade Özgürlüğü- İhlal Değil

Başvurucu bir pratisyen hekim olup kendisini “bütünsel tıp” temalı internet sitesinde kendi kendini iyileştirme, homeopati pratisyeni, aşılar ve aşılardan zararları konusunda uzman bir yazar olarak tanıtmıştır. Başvuran internet sitesinde aşılardan etkisizliği hakkında bir makale yayınladıktan sonra, 2.000 Euro para cezasına çarptırılmış ve ceza bir yıllık süreyle ertelenmiştir. Başvuran ifadelerinde patojen virüslerin varlığını reddetmiş; (ii) aşılardan hiçbir zaman hastalıklara karşı koruma sağlamadığını iddia etmiş; (iii) doğanın hastalık tanımadığını ileri sürmüş ve (iv) aşılama yoluyla tek bir hastalığın bile ortadan kalkmadığını belirtmiştir. Başvuran, ifade özgürlüğü hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. Mahkeme, başvuranın hakkına yapılan müdahalenin “yasayla öngörüldüğünü” ve “sağlığın korunması” ve “başkalarının haklarının” korunması gibi meşru bir amaç taşıdığını tespit etmiştir. AİHM, başvuran tarafından yayınlanan ifadelerin tıp uzmanları tarafından tıp biliminin mevcut durumuyla uyumlu olmadığını, hatta bazı ifadelerin mantıklı dahi olmadığını tespit edildiğini gözlemlemiştir. Mahkeme, ilgili verilerin herkes tarafından kolayca erişilebilir olması nedeniyle potansiyel olarak geniş bir etkiye sahip olduğunu, doktorların kamu sağlığı konularında kilit bir rol oynadıklarını ve bu nedenle eleştirel ve azınlık görüşlerini ifade etme haklarının sınırsız olmadığını vurgulamıştır. Mahkeme, başvuranın olumsuz ifadelerinin yalnızca eleştirel değil, aynı

zamanda bilimsel olarak savunulamaz olduğunu ve açıkça hizmetlerinin reklamını yaptığını kaydetmiştir. AİHM, söz konusu para cezasının başvurana aşırı bir yük getirmediğini göz önünde bulundurarak, yetkili makamların para cezası tedbiri konusunda genel kamunun ve başvuranın ifade özgürlüğünün çatışan menfaatleri arasında adil bir denge kurabildiği sonucuna varmıştır. Mahkeme, Sözleşme'nin 10. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Yasak /Türkiye

Başvuru No: 17389/20

Karar Tarihi: 27/08/2024

Md.7 - Kanunsuz Ceza Olmaz - İhlal Değil

Başvuru, başvuranın Şubat 2018'de FETÖ/PDY içinde bir yönetici olarak söz konusu örgütün hizmetinde gizli faaliyetlerde bulunmuş olduğu tespitiyle terör örgütüne üyelik suçundan yedi yıl altı ay hapis cezasına mahkum edilmesine ilişkindir. Başvuran, mahkum edildiği eylemleri gerçekleştirdiği iddia edilen tarihte FETÖ/PDY'nin bir silahlı terör örgütü olarak tanımlanmadığını, mevzuatın geniş yorumlanması sonucunda yasal eylemleri nedeniyle mahkûm edildiğini iddia etmiş, Sözleşme'nin 7. maddesi ile korunan kanunsuz ceza olmaz ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. AİHM, 7. madde bakımından başvurana isnat edilen fiillerin gerçekleştiği sırada FETÖ/PDY'nin yasaklanmış bir terör örgütü olarak nitelendirilip nitelendirilmesinin değil, eylem tarihlerinde silahlı terör örgütüne üyelik suçunun maddi ve manevi unsurlarıyla yeterince öngörülebilir olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini belirlemiştir. AİHM, suçun maddi unsurları bakımından başvuruçunun söz konusu örgüte öğrenciler arasından eleman kazanma, kamu kurumlarına sızma, kod adıyla örgüt hiyerarşisi içinde gizli faaliyet yürütme gibi eylemleri olduğunu, ilgili eylemler nedeniyle başvuranın yasal eylemler nedeniyle mahkum edildiği yönündeki iddiasının yerinde olmadığını saptamıştır. Mahkeme, kanunda tanımlanan silahlı terör örgütüne üyelik suçunun manevi unsuru bakımından başvuranın örgütün amaç ve yöntemlerinin varlığından haberdar olduğunu, hiyerarşi içinde bir kod adıyla yer aldığını belirtmiştir. AİHM, başvuranın mahkum edildiği suçun ulusal hukukta bir temeli olduğuna, bu suçun öngörülebilirlik gerekliliğini karşılayacak ve böylece başvuranın 7. maddenin amaçları doğrultusunda davranışlarını düzenlemesine olanak tanıyacak şekilde yeterince açık bir şekilde tanımlandığına kanaat getirmiştir. Mahkeme başvuruda kanunsuz ceza olmaz ilkesinin ihlali olmadığına karar vermiştir.